International Scientific Conference 20 UNITECH 26

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
19-21 November 2026
GABROVO

СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ИНСТИТУЦИИТЕ В СОЦИАЛНАТА ПРАКТИКА – ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ И ВОДЕЩИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Лиляна Русанова[1], Цветелина Рачева[2],

[1]Технически университет -Габрово, ул.Х.Димитър 4, Габрово, България
[2] Технически университет -Габрово, ул.Х.Димитър 4, Габрово,
**Лиляна Русанова: e-mail lilyana.rusanova@gmail.com*

COOPERATION BETWEEN INSTITUTIONS IN SOCIAL PRACTICE – THEORETICAL ASPECTS AND LEADING CHARACTERISTICS

Lilyana Rusanova[1], Tsvetelina Racheva[2],

[1]Technical University of Gabrovo, H. Dimitar 4, Str., Gabrovo, Bulgaria
[2] Technical University of Gabrovo, H. Dimitar 4, Str., Gabrovo, Bulgaria
**Lilyana Rusanova: e-mail lilyana.rusanova@gmail.com*

Abstract
The aim of the report is to highlight the importance of interinstitutional cooperation in social practice. By examining theoretical concepts and leading features of cooperation between organizations, the understanding that this problem needs further research is defended. The report is based on an analysis of scientific literature, which can serve for subsequent empirical research, in order to substantiate conclusions about Bulgarian practice.

Keywords: cooperation, institutions, networks, social work.

ВЪВЕДЕНИЕ

Сътрудничеството между институциите е възприето като ключов инструмент за ефективността на публичните политики и е важна част от съвременната управленска и социална практика [1].

Принципът на координация между институциите е залегнал и в българското законодателство, тъй като съвместната дейност между различни сектори – здравеопазване, образование, социално подпомагане и социални услуги, сигурност и правна защита се определя като основа за реализиране на цялостната социална политика в страната [2].

От дефинирането на социалната работа „като метод, чрез който социалният работник изпълнява своите функции, създавайки положително работно взаимоотношение“ [3] до днес, не съществува противоречие, че социалните интервенции следва да отразяват сложната взаимовръзка между индивида и неговата социална, икономическа и институционална среда.

Екологичната перспектива на социалната работа ясно аргументира, че ефективната социална подкрепа не може да се реализира само от една институция, а изисква координирани усилия на множество системи на микро-, мезо- и макроравнище.

Въпреки че, сътрудничеството между институциите е обект на изследване в управленските и социални теории и независимо че, то е основен принцип в со-

Print ISSN: 1313-230X, Online ISSN: 3033-1404

циалното законодателство в България, в доклада се защитава тезата, че неговото практическо приложение е недостатъчно изследвано.

Предвид това в настоящия доклад се систематизират основни теоретични концепции, които изясняват същността на междуинституционалното сътрудничество. Разгледан е потенциала на мрежовия подход и е очертана необходимостта от емпирични изследвания в българската практика.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В научната литература понятията „взаимодействие“, „сътрудничество“ и „партньорство“ се използват като синоними, въпреки че между тях има съдържателни разлики. В широк смисъл „взаимодействието“ описва отношенията на комуникация, сътрудничество, координация и партньорство между институциите, позволяващо успешно преодоляване на социални, икономически и екологични предизвикателства и водещо до ползи за общността, които значително надхвърлят личните интереси [4].

Основавайки се на системната теория Бринкерхоф заявява, че сътрудничеството е средство, което разширява възможностите на всички участници, тъй като комбинирането на различни ресурси и компетенции създава синергичен ефект [5]. В контекста на социалната работа това твърдение намира най-ясно доказателство в концепцията за „личност в околна среда“, според която човешкото поведение и благополучие са неразривно свързани с качеството на средата, в която индивидът функционира [3]. Основавайки се на тази концепция е очевидно, че социалният работник е посредник между клиента и различни системи – семейни, образователни, здравни, правни и административни. По този начин междуинституционалното сътрудничество може да се определи като същностна характеристика на професионалната социална интервенция, част от принципа за холистичен подход и значим фактор за ефекта от социалната работа.

От гледна точка на управленската практика, сътрудничеството между различни организации се определя като вид дейност, осъществявана от няколко изпълнители, управленски субекти, институции или системи [6].

Такова дефиниране на сътрудничеството като процес ясно посочва, че то е свързано и зависещо от компетентността, наличните процедури и правила в различните организации. На практика при реализиране на сътрудничество между различни институции се създават условия за конкурентно предимство, защото постигнатия резултат значително надвишава индивидуалните постижения [7]. Пренасянето на това твърдение върху социалната работа ни позволява да твърдим, че при наличието на добро сътрудничество между образователна, здравна и социална система, местна общност, правоохранителни и правозащитни органи и други заинтересовани страни се постига по-голям ефект в конкретната социална намеса, който не може да бъде постигнат самостоятелно. В същото време, Шулман категорично посочва, че значителна част от системите, имащи отношение към социалната ситуация на клиента са консервативни, следват различни процедури и трудно комуникират и обменят информация по между си поради необходимостта от спазване на принципа за конфиденциалност [3].

Подобни проблеми при реализиране на сътрудничеството между различни организации са достатъчно изследвани, като редица автори систематизират следните трудности:

1). Първото препятствие, според изследователите, произтича от лошото разпределение на задачите и отговорностите, тъй като липсата на отговорност при партньорите води до забавяне на сътрудничеството [8].

2). Несъгласуваните цели и неравностойните ангажименти са втората много

съществена бариера пред успешното реализиране на взаимодействието между институциите [9], 3). а липсата на съвместими цели, процедури и разбирания за крайните резултати най-често водят до липса на консенсус [10].

В научната литература взаимодействието между институциите се разглежда и в контекста на създаване на мрежи. Най-общо мрежата е форма на взаимодействие между субекти, свързваща индивиди, групи и организации със сходни цели. Това им позволява да обменят информация, да споделят организационни ресурси и рискове, като по този начин се повишава ефективността на дейността на всеки партньор и конкретен специалист [11].

Пренасянето на това разбиране върху социалната практика ни позволява да твърдим, че създаването на мрежи между институциите изисква излизане извън обичайните институционални ограничения и предполага създаване на координация на всички нива на управление. Примери за координиращ механизъм и изграждане на мрежи в рамките на социалната практика са: алгоритъмът за взаимодействие между образованието и „Дирекции за социално подпомагане“ за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците; механизъм за координация при работа с лица жертви на насилие, трафик, злоупотреби и др.

В същото време изследванията на Исет показват, че публичните организации са по-малко гъвкави в сравнение с частните организации, което влияе върху формирането на ефективни междуинституционални мрежи [12]. Това твърдение е значимо за социалната практика в България, тъй като социалната работа се реализира, както от общински доставчици, така и от неправителствени и частни организации. По този начин теоретичният дебат обръща внимание и на междусекторното партньорство. Редица автори акцентират върху междусекторните мрежи с аргумента, че те притежават определени предимства. Първата отличителна черта на междусекторните мрежи е тяхната самостоятелност от гледна точка на управленската структура и управленските процеси на отделните субекти, от които се състоят [13]. Второто предимство произтича от факта, че взаимоотношенията в мрежите се основават не на правилата на всяка от институциите, а на формираната култура в тях, която се основава на споделени ценности [14].

Независимо от предимствата на междусекторното сътрудничество съществуват редица примери в България, които показват неравномерно развитие на секторните политики в областта на социалната защита. Секторът на социалните услуги е адекватен пример за това, тъй като социалните услуги са един от основните елементи на системата за социална защита. Според българското законодателство [2], социалните услуги се основават на социална работа, но и предполагат съвместна дейност с различни сектори като здравеопазване, образование, сигурност и др. Според Райпа и колектив [15] сложният характер на процеса на предоставяне на социалните услуги води до невъзможност участващите институции да се ограничават до определени етапи в цялостната подкрепа. Аргументите за това произтичат от факта, че потребителите и свързаните с тях общности имат ключова роля при определянето на качеството на услугите и постигнатите ефекти за клиента.

От друга страна, ефектът от предоставянето на услугите значително зависи от компетенциите и нагласите на доставчика като организация и на съответния ръководител. Кузес и Познер установяват, че способността за сътрудничество на ръководителите на социални услуги е ключова за резултатите, които се постигат на ниво организация [16]. Техните изследвания се осъществяват в продължение на десетилетие, но явно ориентират и върху ролята и качествата на лидерите при установяване на сътрудничеството между институциите. В България са

реализирани изследвания, които показват, че липсата на координация между институциите демотивира социалните работници [17].

Следователно, фигурата на лидера провокира различни проблеми на екипно ниво, както и определя степента на включване на членовете на екипа в процеса на развитие на сътрудничеството между различни организации.

Разгледаните до тук изследвания в областта на междуинституционалното сътрудничество ни позволяват да направим следните изводи:

1. Междуинституционалното сътрудничество е значително изследвана тема и засяга различни области като управление, политика, икономика и др. Независимо от интердисциплинарния характер на сътрудничеството между различни организации, този въпрос е ключов и при реализиране на самата социална работа, както и е имплицитно заложен в основните принципи и начини за реализиране на социалната подкрепа на индивиди, групи и общности.
2. Редица изследвания разглеждат въпросът за сътрудничеството между институции, системи и сектори чрез сходни понятия, но именно тези синоними позволяват да се намерят допирни точки с мисията, комуникацията, координацията, обмена на информация, лидерството и екипната работа.
3. Междуинституционалното сътрудничество в социалната работа е дефинирано като водещ принцип в различни стратегии и механизми, но според нас е недостатъчно изследван в българската практика.

Тези и други аргументи налагат необходимостта от реализиране на качествени изследвания в тази област с цел подобряване на цялостната социална защита, както и повишаване на ефективността на предлаганите социални услуги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Много изследователи подчертават необходимостта от междуинституционално сътрудничество. В контекста на социалната практика сътрудничеството между публични, неправителствени и частни организации може да предложи адекватен отговор на нарастващите социални проблеми и ефективните социални интервенции. Това налага необходимостта от реализиране на задълбочени изследвания, които да очертаят основните фактори за успешното сътрудничество между различни организации и да посочат ключови предизвикателства пред социалните институции.

БЛАГОДАРНОСТИ: *Публикацията е финансирана от проект: НИП2026-7*

ЛИТЕРАТУРА

[1] Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments. Georgetown University Press.
[2] Social Services Act (Promulgated SG.. No. 24 of 22 March 2019, amended SG No. 30 of 27 March 2026.
[3] Shulman, L. (1998). The skills of helping individuals, families, groups and communities, ISBN-13: 978-0-495-50963-9
[4] Skelcher, C., Sullivan, H. (2002). Working across boundaries. Palgrave Macmillan: Collaboration in Public Services. p. 752.
[5] Brinkerhoff, J.M. (2002). Assessing and improving partnership relationships and outcomes: a proposed framework. Eval Program Plan, 25, 215–231
[6] Dorado, S.; Giles, D. E.; Welch, Jr. (2009). Delegation of coordination and outcomes in cross-sector partnerships: The case of service learning partnerships. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 38. 368–391.
[7] Lee, S. M., Olson, D.L, Trimi, S. (2012). Co-innovation: convergenomics, collaboration, and co-creation for organizational values.Management Decision Emerald Article, 50(5), 817 – 831.
[8] Giguere S. (2001). Local governance and partnerships: A summary of the findings of the OECD study on local partnerships. Paris: Co-operative Action Programme on Local

Economic and Employment Development (LEED).
[9] Weinstein, L., Cook, J. (2011). The benefits of collaboration between for-profit businesses and nonprofit arts-or culture-oriented organizations. SAM Advanced Management Journal. 76(3), 4–9.
[10] Siekelova, A.,Kliestik, T.Svabova, L., Androniceanu, A., Schönfeld, J. (2017). Receivables management: The importance of financial indicators in assessing the creditworthiness. Polish Journal of Management Studies,15(2), 217-228.
[11] Bonté, V.F, Gardet, E., Thevenard-Puthod, C. (2018). Inter-organisational network configurations for ski areas innovations. European Journal of Innovation Management, 19(1), 90-110.
[12] Isett, K. R. (2011). Networks in public administration scholarship: understanding where we are and where we need to go. Journal of Public Administration Research and Theory, 21(1), 157–173.
[13] Walker, R. M.; O'Toole, L. J.; Meier, K. J. It's. (2007). Where you are that matters: the networking Behaviour of English Local Government Officers. Public Administration. 85(3), 739–756.
[14]. Kersbergen, van K.; Waarden, van F. (2004). Governance' as a bridge between disciplines: cross-disciplinary inspiration regarding shifts in governance and problems of governability, accountability and legitimacy. European Journal of Political Research, 43(2), 149. https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2004.00149
[15]. Raipa, A., Petukienė, E. 2009. Klientų dalyvavimas viešosiose paslaugose: bendrasis paslaugų kūrimas. Viešoji Politika Ir Administravimas, 27, 54-62.
[16]. Kouzes J. M., Posner B. Z. (2003). Credibility: how leaders gain and lose it, why people demand it. San Francisco: Jossey-Bass. ISBN-13: 978-0787964641.
[17] Todorova, I. Lack of coordination between the institutions and the underwriters of the MLSP-demotivators of a social worker, International Conference, BFU, 2010, p. 243-244